

Dr. Varga Zs. András, a Kúria elnökének

2024. július 15-én, a Bíróságok Napján elhangzott ünnepi köszöntője

Igen tisztelt Köztársasági Elnök Úr!

Tisztelt Elnök Asszonyok és Elnök Urak!

Tisztelt Kitüntetettek és meghívott Vendégek!

A Bíróságok Napján mindig máshogy, de mégis mindig ugyanarról beszélünk. A jogról, a jog szerepéről társadalmunkban és a bírákról, a jog alkalmazóiról.

A jogról tudjuk, hogy valamilyen formában minden szervezett társadalomban jelen volt és jelen van. Jog nélkül, kötelező szabályok nélkül nem tudna fennmaradni egyetlen emberi közösség sem, nem tudnánk létezni. Szükségesek a kötelező szabályok, amelyek védik személyünket, vagyónkat, szabadságunkat. Ugyanezek a szabályok persze kijelölik szabadságunk határait is. Ezek a határok időszakonként változnak, de mindig léteznek.

Ahol pedig szabályok vannak, ott a szabályok betartatóira, a jog alkalmazóira, a jogvitákat kötelező erővel eldöntőkre is szükség van. Nem létezhet jog bírói hatalom nélkül. Hogy ki gyakorolja ezt a bírói hatalmat, ki lehet bíró, és mit várunk el a bírótól, szintén változott a történelem során. Volt, amikor a legfőbb döntéshozó – ma úgy mondanánk, hogy az állami főhatalom gyakorlója – viselte a bírói tisztséget is, és volt, amikor a bíró feladata volt a jogalkalmazás mellett a főhatalom gyakorlása is.

Úgy tűnik, most megint olyan korszakban vagyunk, amikor a jog és a bíró szerepe változik. Érdekes módon ennek megnyilvánulása a jogállamiság-paradigma körüli vita, és persze annak minden részletkérdése a hatalommegosztás modelljeitől a bírói függetlenségig és annak korlátaiig. Az ehhez vezető útról beszéltem tavaly ilyenkor is. Ami azóta sem változott, és egyetlen év alatt nem is változhatott, az a kétségeink, a nyugtalanító kétségek sora.

Vajon helyes-e, ha nem csak a társadalmi jelenben kialakult egyedi jogviták jogszabályok alapján történő eldöntése van a kezünkben, hanem egyre több, a társadalom jövőjéről való politikai döntés is elénk kerül? Gondoljunk csak arra, hogy milyen népszavazási kérdésekről kellett a Kúriának és az Alkotmánybíróságnak állást foglalnia az elmúlt években.

Vajon tényleg a társadalmi és személyes cselekvés kereteit jelöli-e ki a jog, ha ugyanabból a jogszabályból ellentétes következtetéseket vonunk le, mégpedig az igazság erejével. Az általános megfontolásoktól a legszigorúbban vett jogintézményekig: a helybenlakás igazoltságától az elévülés kezdő időpontján át a tény- és jogkérdések megkülönböztetőségéig. Látjuk, hogy egyre bonyolultabb jogegységesítő és az alkotmányos értelmezést kikényszerítő mechanizmusokkal próbáljuk megoldani ezt, de a vitás helyzetek száma még átmenetileg sem csökken.

Sorolhatnánk ezeket a nyugtalanító kérdéseket napestig. Értelme is lenne, hiszen minden bíró és a tágabb értelemben vett igazságszolgáltatás minden szereplője ezekkel küzd folyamatosan. Mégis helyesebb, ha ma a kérdések helyett inkább azok felé fordítjuk figyelmünket, akik közreműködnek a válaszok megtalálásában.

24 évvel ezelőtt az Országos Igazságszolgáltatási Tanács 57/2000. (VI. 14.) OIT határozatával július 15. napját – a bírói hatalom gyakorlásáról szóló 1869. évi IV. törvénycikk kihirdetésének évfordulóját – a Bíróságok Napjává nyilvánította, és rendelkezett arról, hogy az új évezredben, 2001. évtől azt rendszeresen meg kell ünnepelni. Nem sokkal később megalkotta a 2000. évi 3.

számú szabályzatát a Juhász Andor díj alapításáról, valamint adományozásának feltételeiről. 23 évvel ezelőtt, 2001. július 15-én a díjak első alkalommal történő adományozása is megtörtént.

Azóta töretlen az az immár hagyománynak nevezhető szokásunk, hogy a Juhász Andor díjban azok a bírók – és a munkájukat segítő igazságügyi alkalmazottak – részesülnek, akik többet tettek, minthogy egyszerűen csak elvégezték feladatukat. Azok, akik példásan tették a dolgukat, alkalmazták és így szolgálták a jogot, ezáltal pedig nemzetüket. Tették ezt, mégpedig olyan módon tették, hogy az a környezetük számára is felismerhető és elismerhető volt. Azon bírótársainktól származik ugyanis a felterjesztésük a díjra, akik példát, követendő példát látnak Önökben. Ezt a személyes követendő példát, a minden nehézséggel dacoló szakmai és erkölcsi nagyságot ismerte el a Bírói Tanács az adományozással. Azért jöttünk ma ide, hogy ezt szóval és cselekvéssel, a díj átadásával és kézfogásunkkal kifejezzük. Köszönjük a kitartásukat, köszönjük a példamutatásukat! Azt adjuk érte, amit adni tudunk: az elismerésünket, a tiszteletünket.

Isten éltesse a kitüntetetteket!

Isten éltesse Magyarországnak bírjait és munkatársainkat!